

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Бацули Наталії Володимирівни

«Розвиток професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи»,

яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

1. Оцінка роботи здобувачки у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи.

Здобувачка Бацула Наталія Володимирівна виконала в повному обсязі Індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня програма в обсязі 54 кредити ECTS виконана в повному об'ємі. Вона успішно склала наступні дисципліни:

- філософія – 6 кредитів ЄКТС (90 балів);
- іноземна мова – 8 кредитів ЄКТС (96 балів);
- українська мова – 3 кредити ЄКТС (97 балів);
- інформаційні технології в наукових дослідженнях – 3 кредити ЄКТС (90 балів);
- теорія і методологія наукового дослідження – 5 кредитів ЄКТС (95 балів);
- педагогіка – 5 кредитів ЄКТС (95 балів);
- науково – виховні засади педагогічної діяльності – 3 кредити ЄКТС (90 балів);
- науково – дидактичні основи педагогічної діяльності – 4 кредити ЄКТС (90 балів);
- теоретичні засади інтелектуальної власності та трансферу технологій – 4 кредити ЄКТС (95 балів);
- управління науковими проєктами – 4 кредити ЄКТС (90 балів);
- маркетинг освітніх послуг – 6 кредитів ЄКТС (95 балів);
- асистентська практика – 3 кредити ЄКТС (90 балів).

Здобувачка Бацула Н.В. своєчасно виконувала всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність

та повнота виконання індивідуального плану аспірантки підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації. Відповідально ставилася до поставлених завдань.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність і своєчасність розробки проблеми розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів на сучасному етапі розбудови національної системи освіти викликані тим, що комплекс професійних умінь як складову професійної компетентності, необхідно розглядати в якості основи всебічної підготовки ініціативного, творчо мислячого, упевненого в собі, мобільного і конкурентноспроможного педагога. Нова українська школа потребує нових підходів до навчання, які ґрунтуються на засадах педагогіки партнерства, співпраці між учнями та вчителями, відходу від авторитарної моделі комунікації, що вимагає переосмислення ролі і педагога, і учня. У професійному становленні та інноваційному розвитку вчителя важливу роль відіграє система методичної роботи закладу освіти, яка, з одного боку, є сполучною ланкою між життєдіяльністю педагогічного колективу, державною системою освіти, психолого – педагогічною наукою, педагогічним досвідом школи, з іншого, дозволяє системно, планомірно компенсувати недоліки професійних знань кожного вчителя і створює умови для розвитку його професійної компетентності. На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі **завдання:**

1. Провести теоретичний аналіз дисертаційних фондів, монографічної й періодичної літератури, електронних джерел інформації

щодо питання розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи.

2. Визначити структуру та зміст професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи.

3. Науково обґрунтувати та розробити модель розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи та визначити організаційно-педагогічні умови її забезпечення.

4. Розробити інструментарій визначення рівня розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи.

5. Експериментально перевірити ефективність моделі розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи.

Об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження є розвиток професійної компетентності вчителів початкових класів.

Предмет дослідження – модель розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи.

Методи дослідження.

У ході наукового дослідження було використано комплекс загальнонаукових **методів**:

– *теоретичні*: порівняльно-зіставний та структурно-функціональний аналіз наукових джерел для визначення та уточнення понятійно-термінологічного апарату; аналіз, синтез, абстрагування, моделювання для теоретичного обґрунтування моделі розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи та таких факторно-критеріальних моделей: факторно-критеріальна модель аналізу стану методичної роботи початкової школи; факторно-критеріальна модель оцінювання рівня розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи; вивчення нормативно-правових документів та елементів практичної діяльності вчителів початкових класів

ЗЗСО для констатації та узагальнення їхнього досвіду з питань розвитку професійної компетентності;

– *емпіричні*: анкетування, спостереження, інтерв'ювання, експертне оцінювання, ранжування для оцінювання параметрів рівня розвитку професійної компетентності вчителів; експериментальне дослідження для перевірки моделі розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи;

– *статистичні*: для обробки результатів використовувалися кваліметричні обчислювання для об'єктивізації та забезпечення вірогідності, для розподілу контрольних та експериментальних груп учителів початкових класів за рівнями розвитку сформованості критеріїв професійної компетентності використано критерій Пірсона χ^2 .

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Наукове дослідження виконано згідно з темою науково-дослідницької роботи кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності Української інженерно-педагогічної академії «Теоретико-методичні засади підвищення кваліфікації працівників системи освіти у сфері інтелектуальної власності» (№ 0119U101770). Тему наукової розвідки затверджено на засіданні Вченої ради Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 8 від 26.12.2019 р.) й узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 1 від 28.01.2020 р.).

4. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів та їх новизна.

Особистий внесок дисертантки в отриманні наукових результатів та їх новизна полягає в наступному:

вперше:

– розроблено та теоретично обґрунтовано авторську модель розвитку

професійної компетентності вчителів початкових класів у системі методичної роботи та визначено організаційно-педагогічні умови її забезпечення;

- розроблено та теоретично обґрунтовано такі факторно-критеріальні моделі: факторно-критеріальна модель аналізу стану методичної роботи початкової школи; факторно-критеріальна модель оцінювання рівня розвитку професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи. Зазначені моделі дозволяють комплексно оцінити професійну компетентність учителя початкових класів у системі методичної роботи;

- *уточнено* поняття «професійна компетентність вчителя початкових класів у системі методичної роботи початкової школи» (уточнення полягає у його трактуванні як певного набору знань, умінь, навичок та інших диспозицій, що дозволяють надавати якісні освітні послуги здобувачам освіти першого рівня освіти згідно з національною рамкою кваліфікацій України); поняття «професійна компетентність вчителя початкових класів у системі методичної роботи початкової школи» (уточнення полягає у необхідності удосконалення вчителем професійних знань, умінь, навичок та інших диспозицій згідно з положеннями концепції освіти протягом життя виходячи з результатів самооцінювання ним власної професійної компетентності та зовнішнього оцінювання результатів його діяльності);

— *подальшого розвитку* набули питання організації методичної роботи в початковій школі, підходи до оцінювання окремих складових професійної компетентності вчителя початкової школи.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість і достовірність наукових результатів, одержаних Бацулою Н.В., при проведенні досліджень за темою дисертаційної роботи, мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані в індексованих

наукових журналах та доповідалися на міжнародних наукових конференціях. Висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими.

6. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичні положення та практичні напрацювання, які відображено в дисертації, впроваджено в освітню діяльність Харківської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 72 Харківської міської ради Харківської області (довідка № 02 – 23/79 від 12.04.2023 р.), Харківської спеціалізованої школи I–III ступенів № 109 Харківської міської ради Харківської області (довідка № 74 від 21.04.2023 р.), Харківської спеціалізованої школи I–III ступенів № 142 Харківської міської ради Харківської області (довідка № 01– 31/113 від 19.04.2023 р.), «Кочетоцького ліцею» Чугуївської міської ради Харківської області (довідка № 01–11/48 від 25.04.2023 р.), Комунального закладу освіти «Олексіївський ліцей Олексіївської сільської ради» (довідка № 97 від 21.04.2023 р.), «Введенського ліцею», «Новопокровського опорного ліцею», «Есхарівського ліцею», «Тернівського ліцею» Новопокровської селищної ради Чугуївського району Харківської області (довідка № 01– 26/291 від 19.04.2023 р.), Комунального закладу «Богодухівський ліцей № 1» Богодухівської міської ради Богодухівського району Харківської області (довідка № 01 – 22/29 від 11.05.2023р.), Комунальної установи «Богодухівський центр професійного розвитку педагогічних працівників» Богодухівської міської ради Харківської області (КУ Богодухівський ЦПРПП) (довідка № 04 – 05/52 від 05.05.2023р.)

Практичне значення отриманих результатів наукового дослідження полягає в тому, що розроблено спецкурс «Розвиток професійної компетентності вчителів початкових класів в системі методичної роботи»; віртуальний інтерактивний методичний кабінет, що дозволяє організувати інформаційно-методичний супровід вчителів початкових класів за допомогою інтерактивної онлайн-платформи Genially (теоретична й практична допомога вчителям початкових класів в організації методичної роботи в закладі освіти

щодо підвищення рівня професійної компетентності).

7. Повнота викладання матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

Основні положення роботи висвітлено в 15 публікаціях (11 одноосібних): 3 у наукових фахових виданнях України, 2 в зарубіжних наукових періодичних виданнях, 1 стаття у публікації, проіндексованій у науково-метричній базі Web of Science, 8 тез доповідей на всеукраїнських і міжнародних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз:

1. I. Romanchenko, O. Vasylevska, S. Haltsova, H. Babicheva, N. Batsula, H. Kravchenko, A. Lytvyn. Theoretical Basis of Studying the Educational Environment with the Application of GR-Technologies. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. V. 21. No. 4. April 2021. С. 28–32 URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202104/20210404.pdf.

(Особистий внесок здобувачки: розробка теоретико-методичної частини, що характеризує оцінку сучасного стану теорії GR-діяльності; особистий внесок I. Romanchenko: дослідження ролі GR-технологій (Government Relations) у розвитку освіти; особистий внесок O. Vasylevska: постановка завдань для побудови ефективної моделі використання GR-технологій у процесі розвитку системи освіти з використанням GR-технологій; особистий внесок S. Haltsova: обґрунтування сутності та змісту поняття GR-технології, класифікація; особистий внесок H. Babicheva: обґрунтування сутності та змісту поняття GR-технології; особистий внесок H. Kravchenko: перевірка відповідності термінів, редагування матеріалів статті; особистий внесок A. Lytvyn: переклад статті на англійську, редагування матеріалів статті).

Статті у наукових фахових виданнях України:

2. Kravchenko H., Batsula, N. Ensuring the quality of primary education by managing the development of primary school teachers' professional competence. *Adaptive management: theory and practice. Series Pedagogy*. 2022. V. 14. No 27. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-04).

(Особистий внесок здобувачки: порівняння трактування сутності та змісту понять «моніторинг початкової освіти», «контроль якості початкової освіти», «оцінювання якості початкової освіти» за характеристиками: сутність, завдання, зміст, застосування, технологія. Визначення факторів (методичне забезпечення освітнього процесу, індивідуальна освітня траєкторія вчителя, інформаційно-освітнє середовище) та критеріїв якості професійного розвитку вчителів початкових класів; особистий внесок Kravchenko H.: обґрунтування теоретико-методологічної основи дослідження).

3. Nataliia Batsula. Experimental testing of organizational and pedagogical conditions for the development of professional competence of primary school teachers. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*. 2023. V. 16. No 31. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-03).

4. Kravchenko H., Batsula N. Organizational and pedagogical conditions for the professional competence development of primary school teachers in the system of methodical work. Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн. 2023. № 3 (210). С. 46–53. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3\(210\)-46-53](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3(210)-46-53).

(Особистий внесок здобувачки: обґрунтування теоретико-методологічної основи дослідження: уточнено дефініції понять «умова», «організаційно-педагогічні умови»; доведено, що організаційно-педагогічні умови для розвитку професійної компетентності вчителів початкових класів пов'язані з використанням нових технологій у навчанні, з розвитком практичних навичок учнів та опановуванням нових навичок у вчителів, а також з підвищенням ефективності взаємодії між вчителями, учнями та їх батьками; особистий внесок Kravchenko H.: постановка проблеми

дослідження, перевірка наукової достовірності отриманих результатів, редагування).

8. Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

5. Бацула Н. В. Умови створення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти на адаптивних засадах. *Адаптивні процеси в національній системі освіти : збірник матеріалів V Всеукраїнського наукового форуму* / упоряд. О. О. Почуєва; ред. кол.: Г. В. Єльнікова (голова), Г. Ю. Кравченко, Л. О. Лузан, М. Л. Ростока, З. В. Рябова. Харків : Мачулин, 2020. С. 55–56. URL: http://adaptive.org.ua/files/zbirka_forum.pdf.

6. Бацула Н. В. Інноваційні технології у професійному розвитку вчителя початкової школи. *I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути: тези доп. I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 6–7 лютого 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 1. С. 57–62.

URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2020/02/TOM-1-Zbirnik-1-mizhnarodna-nauk-prakt-int.-konf-Winter-Debates-1.pdf>.

7. Бацула Н. В., Кравченко Г. Ю. Створення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти як засобу управління професійним розвитком учителів початкової школи. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Харків – м. Торунь, 3–4 березня 2020 року. Харків : ФО-П Панов А. М., 2020. С. 236–239. URL: https://b264252c-434d45eeba7161230c6cf60a.filesusr.com/ugd/540c3d_8857973b6136416e95674a5b83234a18.pdf?index=true.

(Особистий внесок здобувачки: обґрунтування сутності та змісту освітнього середовища, яке впливає на мотивацію педагогів, залучає їх до самоосвіти, внаслідок чого набувається досвід творчої діяльності, формується ціннісне ставлення до професійної діяльності; особистий внесок

Кравченко Г.: перевірка відповідності термінів, редагування матеріалів статті).

8. Бацула Н. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості освіти в закладі загальної середньої освіти. *The I International Science Conference on Multidisciplinary Research*, January 19–21, 2021, Berlin, Germany. С. 614–618. URL:<https://isg-konf.com/uk/i-international-science-conference-onmultidisciplinary-research-ua/>.

9. Бацула Н. В. Адаптивність освітнього процесу в умовах гуманізації закладу загальної середньої освіти. *Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю*; [за наук. ред. Г. В. Єльнікової, М. Л. Ростокі; ред. з заг. питань: Л. О. Лузан, О. О. Почуєва, З. В. Рябова]. Харків : Мачулін, 2021. № 3. С. 134–135. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/730333/1/Zbirnyk%20AAE\(6\),%202021.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/730333/1/Zbirnyk%20AAE(6),%202021.pdf).

10. Бацула Н. В. Дискурс: виклики, реалії та персональний бренд освітян в умовах воєнного стану в Україні [Discourse: Challenges, Realities and Personal Brand of Educators under the Conditions of Military Situation in Ukraine]. *Адаптивні процеси в освіті : матеріали Другого міжнародного наукового форуму*. Київ – Харків – Запоріжжя, 07-08.02.2023. С.96–98.

11. Batsula N. V. Methodological work of primary school teachers to overcome educational losses. International scientific-practical conference «Modern science: problems, prospects, innovations»: conference proceedings. Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 21.12. 2024. P. 14–17. URL: <https://www.economics.in.ua/2024/12/21-2024.html>

12. Batsula N. V. Methodological work as a component of the competence model of primary school teacher. The 6th International scientific and practical conference «Scientific achievements of contemporary society» (January 10-12, 2025) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. P. 335-339. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-achievements-of-contemporary-society-10-12-01-2025-london-velikobritaniya-arhiv/>

Публікації, які додатково відображають результати дисертації

13. Бацула Н. В. Управління професійним розвитком учителів початкової школи в умовах Нової української школи / Batsula N. V. Professional development management of primary school teachers under the new ukrainian school reform. *Scientific, Journal Virtus*. November, № 38, 2019. С. 83–85. URL:<http://virtus.conference-ukraine.com.ua> › Journal 38.

14. Бацула Н. В. Зміст професійного розвитку вчителів початкової школи в умовах закладу загальної середньої освіти. Content of primary school teachers' professional development in the conditions of general secondary education. *Освіта і суспільство* : збірник наукових праць. Прешовський університет (Словаччина), 2020. С.10–19. URL:<https://www.pulib.sk/web/pdf/web/viewer.html?file=/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova14/subor/9788055524382.pdf>.

15. Batsula N. Theoretical bases of primary school teachers' professional development management / N. Batsula, H. Kravchenko. Management and administration in the field of services: selected examples / Editors: Tadeusz Pokusa, Tetyana Nestorenko. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. ISBN 978-83-66567-14-6. - P. 104–118.

URL: https://www.wszia.opole.pl/ebook/11_2020.pdf.

9. Дотримання академічної доброчесності.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

10. Оцінка структури, мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням науково стилю викладення. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікації відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною та практичною значимістю дисертаційна робота Бацули Н.В. «Розвиток професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи» повністю відповідає паспорту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову третього (освітнього-наукового) рівня вищої освіти.

12. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту.

Здобувачка представила основні результати своєї дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації (Витяг з протоколу № 4 розширеного засідання кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва від 14 березня 2025 р.) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення. Здобувачці було задано 5 запитань, на які вона надала вичерпні відповіді.

У рамках цього розширеного засідання було ухвалено одноголосно рекомендувати дисертаційну роботу здобувачки Бацули Наталії Володимирівни «Розвиток професійної компетентності вчителів у системі методичної роботи початкової школи» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітніх наук,
цифрового навчання та академічного
підприємництва Навчально-наукового
інституту міжнародної освіти
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Наталія ТКАЧОВА